

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5572/20

לפני :
כבוד השופט ד' ברק-ארז
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט ש' שוחט

המערערים :
1. תיאופילוס ג'אנופולוס – פטריאך הכנסיה
היוונית האורתודוכסית של ירושלים
2. הפטריארכיה היוונית האורתודוכסית של
ירושלים

נ ג ד

המשיבים :
1. Berisford Investments Limited
2. Richards Marketing Bcorporation
3. Gallow Global Limited
4. אירינאוס סקופליטיס לשעבר פטריאך הכנסיה
היוונית האורתודוכסית של ירושלים

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 24.06.2020 בת"א 9147-08-19 שניתן על-ידי כבוד
השופט מ' בר-עם

תאריך הישיבה :
גי בסיון התשפ"ב (2.6.2022)

בשם המערערים :
עו"ד בעז בן צור, עו"ד נמרוד כספי, עו"ד אלעד
פרידלנדר
בשם המשיבה 1 :
עו"ד זאב שרף, עו"ד שרון הל-גלעד, עו"ד רן ריף
בשם המשיבה 2 :
עו"ד נויה גבע
בשם המשיבה 3 :
עו"ד אברהם משה סגל

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. פעם נוספת שבית משפט זה נדרש להליך הנסב על שורת עסקאות בנכסי מקרקעין שנעשו בשנת 2004. המחלוקות ביחס אליהן הלכו ונערמו עם השנים, ולא תמו, חרף פסק דין חלוט שניתן בערכאתנו כבר ביום 10.6.2019.

2. בעיקרו של דבר, המחלוקת נטושה על עסקאות שנעשו בין המערערת 2, הפטריארכיה היוונית האורתודוכסית של ירושלים (להלן: הפטריארכיה), לבין המשיבות 1-3, שלוש חברות זרות שקשורות בעמותת "עטרת כוהנים" (להלן: המשיבות), וזאת ביחס לנכסים בעיר העתיקה בירושלים המצויים בבעלות הפטריארכיה (להלן: העסקאות). העסקאות נעשו ונחתמו – בכך אין ספק. אולם, לאורך ההתדיינות המשפטית הועלו טענות קשות מצד הפטריארכיה נגד תוקפן. מלכתחילה הטענות התפרסו על פני חזיתות רבות, לרבות באשר לקיומה של סמכות להתקשר בעסקאות. בשלב מאוחר יותר הועלתה אף טענה לשוחד ששולם למי שייצג את הפטריארכיה בעריכת העסקאות, ובסופו של דבר, טענה זו היא שעמדה במידה רבה במוקד ההליכים. להשלמת התמונה, יצוין כי המשיב 4 הוא מי שכיהן בעת שנערכו העסקאות כפטריארך הכנסייה היוונית אורתודוכסית בירושלים, ואילו המערער 1 הוא מי שממלא תפקיד זה כיום.

3. בתמצית יצוין כי התביעה המקורית בעניין זה הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים עוד בשנת 2008 על-ידי המשיבות, וזאת לאחר שקיבלו הודעת ביטול ביחס לעסקאות מטעם הפטריארכיה (ת"א 2035/08, השופטת ג' כנפי-שטייניץ). בהמשך לכך, בתום הליך מורכב ומפורט, ביום 30.7.2017 דחה בית המשפט המחוזי את טענות הפטריארכיה, וקבע כי חרף קשיים שונים ושאלות שנותרו בחלקן ללא מענה, הפטריארכיה לא עמדה בנטל הראייה המוטל עליה להוכיח טענותיה (להלן: פסק הדין הראשון).

4. על פסק הדין הראשון הוגשו ערעורים מטעם הצדדים לבית המשפט העליון. ערעורים אלו נדחו כאמור כבר בשנת 2019 (ע"א 8398/17, השופטים י' עמית, י' וילנר ו-א' שטיין).

5. בשנת 2019, לאחר שניתן פסק דינו של בית משפט זה כנוצר לעיל, הגישה הפטריארכיה תביעה נוספת לבית המשפט המחוזי בעניין – זו הפעם בדרישה לקיום "משפט חוזר" אזרחי. בעיקרו של דבר, תביעה זו התבססה על טענה לקיומן של ראיות מהותיות חדשות שיש בהן, כך נטען, להוכיח כי העסקאות הן תולדה של מעשי מרמה ושוחד ועל כן קיימת הצדקה לנקוט בהליך חריג זה. בהתאמה, התבקש בית המשפט המחוזי להורות על ביטולו של פסק הדין הראשון. באופן קונקרטי, טענותיה של הפטריארכיה נשענו על תצהיר של אדם בשם טד בלומפילד (להלן: בלומפילד), שנטען כי היה במשך שנים רבות איש אמונן של המשיבות וסייע בידן לרכוש קרקעות. לשיטת הפטריארכיה, תצהירו של בלומפילד כלל התייחסות שיש בה כדי לבסס את טענותיה בדבר מתן שוחד מצד עמותת "עטרת כוהנים" לבעלי תפקידים בפטריארכיה. לתצהיר

צורפו תמלילים של הקלטות ומסמכים שעל-פי הנטען תומכים בטענה. כמו כן, נטען כי יש בדברים ללמד כי המשיבות הסתירו מסמכים שונים מבית המשפט המחוזי ואף הגישו מסמכים מזויפים במסגרת ההתדיינות המקורית בין הצדדים.

6. מנגד, טענו המשיבות כי אין מדובר בתביעה שעומדת באמות המידה המחמירות שנקבעו בפסיקה לצורך קיומו של הליך חריג מסוג "משפט חוזר" אזרחי. בין השאר, נטען כי התצהיר ונספחיו כלל אינם מתייחסים לעסקאות הקונקרטיות השנויות במחלוקת בין הצדדים, אלא לעסקה אחרת שנעשתה בשנים קודמות ובה אף היו מעורבים בעלי תפקידים אחרים. זאת ועוד, המשיבות אף טענו כי הראיות הנטענות היו ברשותה של הפטריארכיה כבר משנת 2011 או לכל הפחות כי היה באפשרותה להשיגן בשקידה סבירה במסגרת התדיינות הקודמת בין הצדדים. על כן, הוגשה מטעם המשיבות בקשה לדחייה של התביעה על הסף.

7. ביום 24.6.2020 דחה בית המשפט המחוזי (ת"א 9147-08-19, השופט מ' בר-עם) את התביעה על הסף, בקבעו כי זו אינה מגלה עילה לקיומו של משפט חוזר ולביטולו של פסק דין אזרחי חלוט. בתמצית, בית המשפט המחוזי קבע כי אין בראיות הנטענות, כדי לבסס, ולו לכאורה, טענה לתרמית. בית המשפט המחוזי אף הוסיף וקבע כי לא שוכנע שראיות אלה לא היו ברשותה של הפטריארכיה טרם סיום ההתדיינות הקודמת בין הצדדים, או למצער שלא הייתה יכולה להשיגן לו נקטה בשקידה ראויה וסבירה. בהגיעו לתוצאה זו קיבל בית המשפט המחוזי, בין היתר, את הטענה כי הראיות הנטענות כלל אינן מתייחסות במישרין לעסקאות שעליהן נסבה ההתדיינות בין הצדדים.

8. כעת מונח בפנינו ערעורה של הפטריארכיה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי.

9. להשלמת התמונה יצוין כי לאחר שניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי, נפטר ממחלה קשה העד בלומפילד שתצהירו (על נספחיו) עמד כאמור במוקד הטענה לראיות חדשות המצדיקות משפט חוזר.

10. במרכזו של הערעור שהגישה הפטריארכיה נטען כי לא היה מקום לדחות את תביעתה על הסף. לשיטת הפטריארכיה, בית המשפט המחוזי שגה – הן באופן שבו ניתח הראיות החדשות והן בקביעתו כי אין בהן, ולו ברמה הלכאורית, כדי להוביל לשינוי תוצאתו של פסק הדין הראשון. על כן, לטענת הפטריארכיה היה על בית המשפט המחוזי לכל הפחות לקיים הליך ראייתי מלא, ורק בסופו להכריע אם יש מקום לעריכת משפט

חוזר. בהקשר זה נטען כי דחייה על הסף אינה מעשה של יום ביומו ויש לנהוג בזהירות כאשר עושים בה שימוש.

11. מנגד, המשיבות שבות וטוענות, כי אין מדובר בראיות חדשות מן הסוג שמצדיק עריכת משפט חוזר, ובעיקרו של דבר חוזרות על הטענות שפורטו בבקשתן לסילוק על הסף. המשיבות מוסיפות כי הפטריארכיה נמנעה מליזום עדות מוקדמת של בלומפילד, על אף העובדה שמצב בריאותו הרופף היה ידוע. כן מעלות המשיבות שורת טענות באשר לכך שהפטריארכיה שקטה על שמריה ולא נקטה יוזמה לחיפוש ראיות שדבר קיומן היה בידיעתה לכאורה.

12. ביום 2.6.2022 התקיים דיון בערעור בפנינו, שבו נשמעו טענות הצדדים – מזה ומזה.

13. לאחר שנתנו דעתנו למכלול טענות הצדדים, הן בכתב והן בעל-פה, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות. כפי שכבר צוין במוקד ההליך דנן עומדת פרשה מפותלת ורבת שלבים. פרשה זו הובילה בעבר להתדיינות משפטית ארוכה, שהסתיימה בפסק דין חלוט. מטבע הדברים, לא זה המקום לדון בפרשה מראשיתה. ככלל, עם מתן פסק דין חלוט בבית המשפט העליון נחתמים ההליכים המשפטיים, וזאת בגדרו של עקרון סופיות הדיון. אכן, לעיקרון זה יש חריג מצומצם המאפשר לקיים משפט חוזר אזרחי במקרים יוצאי דופן, בשל מרמה כלפי בית המשפט או גילוי ראיות חדשות מהותיות שלא ניתן היה להשיגן קודם לכן, הכול כמפורט בהלכה הפסוקה (ראו: ע"א 5010/06 בן איבגי נ' ד.ר. נופרים ואלי חן בע"מ, פסקה 5 (16.11.2010); ע"א 8024/17 ב.י.מ. חברה לבניה והשקעות (חיפה 1993) בע"מ נ' מדינת ישראל – רשם הקבלנים, פסקה 21 (16.3.2020); ע"א 2455/20 בן דוד נ' גלסמן, פסקה 15 (25.07.2021)). אולם, זאת יש לדעת: מדובר בחריג מתוחם שהחלתו שמורה למקרים נדירים המצדיקים זאת, והרף לקבלת הטענה הוא גבוה. זהו ההקשר להבנת ההליך הנוכחי. על רקע זה, השאלה היחידה שבה התמקדנו היא האם תביעתה של הפטריארכיה לקיומו של משפט חוזר עמדה ברף הלכאורי הנדרש לפתיחתו של הדיון מחדש בשלב זה, במידה המצדיקה את קיום הדיון בתביעה לגופה, להבדיל מדחייה על הסף. בהתאם לאמות המידה שנקבעו בפסיקתו של בית משפט זה אנו משיבים על שאלה זו בשלילה.

14. בנסיבות העניין, נחה דעתנו כי לא נפל כל פגם בפסק דינו של בית המשפט המחוזי. בית המשפט המחוזי עמד על הזהירות הרבה המתחייבת בעת דחיית תביעה על הסף וחרף זאת מצא כי אין בראיות הנטענות כדי לבסס, ולו ברמה הלכאורית, עילה

המצדיקה לנקוט בהליך חריג ונדיר של משפט חוזר אזרחי. ויוער, ההכרה בהיותו של משפט חוזר אזרחי חריג לעקרון סופיות הדיון מחייבת להתייחס ברצינות הנדרשת לאפשרות של דחייה על הסף. שער הכניסה להליך כזה אינו יכול להיות רחב יתר על המידה. פתיחת השער לכך לרווחה עלולה לכרסם באופן ניכר ביציבותו ובסופיותו של ההליך המשפטי. משפט חוזר הוא חריג, וכזה הוא צריך להישאר. בהתאמה, אנו סומכים את ידינו על ממצאיו ומסקנותיו של בית המשפט המחוזי בכל הנוגע לקושי בהסתמכות על תצהירו של מר בלומפילד, על נספחיו, לצורך פתיחתו של ההליך דנן מחדש, ובעשותנו זאת אנו עושים שימוש בסמכותנו לפי תקנה 460(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (שהוחלפה לימים על-ידי תקנה 148(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018).

15. לא למותר לציין כי איננו נוקטים כל עמדה לגוף הדברים. הטענות שהועלו ביחס להתנהלותם של בעלי תפקידים בפטריארכיה, כמו גם להתנהלותם של מי שניהלו איתם משא ומתן, הן טענות קשות ביותר. אולם, לא ניתן להתעלם מכך שאלה לא הוכחו כדבעי בהליך המקורי, בדרך המלך, וכעת לא ניתן לפתוח מחדש את המשפט לכל רוחב החזית. זאת ועוד, ניכר כי במהלך השנים חלו שינויים בדגשים ובפרטים בטענות שהועלו, עניין המעורר קושי כשלעצמו. אין לו לבית המשפט אלא מה שענינו רואות.

16. סוף דבר: הערעור נדחה. במכלול הנסיבות אין צו להוצאות.

ניתן היום, ט' בסיון התשפ"ב (8.6.2022).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט